

Forord til nordisk tema 2021:

Social ulighed i oral sundhed i de nordiske lande

Samfundsodontologi er det fagområde indenfor odontologien, som bl.a. omfatter oral epidemiologi, odontologisk sociologi, odontologisk sundhedstjenesteforskning og administrativ odontologi, herunder tandplejens organisation og jura. En af de problemstillinger, som længe har tiltrukket sig megen opmærksomhed, er socialt betinget ulighed eller måske nærmere socialt betinget uretfærdighed mht. oral sundhed. Socialt betinget ulighed i oral sundhed er veldokumenteret på verdensplan og dermed også i de nordiske lande. Man kunne forledes til at tro, at den generelle forbedring i tandsundhedstilstanden, som ses i de nordiske lande, også har mindsket den socialt betingede ulighed i oral sundhed. Imidlertid ser det ud til, at den socialt betingede ulighed i oral sundhed faktisk er øget relativt set.

I dette fællesnordiske tema i dette og næste nummer af Tidende vil socialt betinget ulighed i oral sundhed blive belyst ud fra forskellige vinkler ved artikler af odontologiske forskere fra de nordiske lande. Via den teoretiske tilgang belyses mulige processer bag ulighed i oral sundhed, og hvilke faktorer som kan være betydningsfulde mht. tandplejesystemers tilgængelighed, hvorimod artikler om den aktuelle status angående ulighed i oral sundhed og benyttelse af tandplejen samt etnicitets indflydelse på tandsundhed har en mere beskrivende karakter. Desuden beskrives oral sundhed i socialt marginaliserede grupper og hos børn fra socialt depriverede boligområder. Da oral sundhed er en del af den almene sundhed og trivsel, kan oral rehabilitering have indflydelse på social rehabilitering, hvilket diskuteres. Oral sundhed hænger sammen med adgang til og benyttelse af tandplejetilbud, hvorfor tandsundhedsadfærd, sundhedslovgivning samt indhold og organisering af tandplejetilbud til socialt svagt stillede befolkningsgrupper kan spille en afgørende rolle for forekomsten af socialt betinget ulighed i oral sundhed, hvilket belyses. Såvel tandlægestanden i sin helhed som uddannelse og forskning i samfundsodontologi spiller en betyd-

ningsfuld rolle i vores forståelse og beskrivelse af socialt betinget ulighed i tandsundhed på samme måde som design og evaluering af tandplejeprogrammer rettet mod socialt betinget ulighed i oral sundhed, hvilket ligeledes beskrives.

Vi håber, at dette fællesnordiske tema vil give dig nogle svar og en øget viden om socialt betinget ulighed i oral sundhed. Men det er også vores håb, at dette tema efterlader dig med flere spørgsmål end svar. Det er således en invitation til refleksion over din rolle som tandlæge i et bredere samfundsperspektiv end det, som opnås ved behandling af den enkelte patient.

Spørgsmål, som har mere politisk-etisk end direkte tandlægefaglig karakter, kan presse sig på. For medens vores viden om eksistensen af socialt betinget ulighed i oral sundhed er veldokumenteret, har vi ikke tilstrækkelig videnskabelig evidens for, hvorledes man reducerer eller eliminerer socialt betinget ulighed i oral sundhed, og om det overhovedet er muligt uden at reducere den generelle sociale ulighed.

Er ulighed i oral sundhed en naturgiven ting – er den at foretrække, og er den acceptabel? Disse spørgsmål leder uvilkårligt til spørgsmål om den generelle sociale ulighed – er den at foretrække som drivkraft i samfundet, og hvis den er det, i hvilken grad er den så acceptabel. Den verdensberømte og aktuelle franske økonom Piketty argumenterer for, at den sociale ulighed er i vækst i den vestlige verden, hvilket understreger, at spørgsmålet om ulighed i oral sundhed aldrig har været mere aktuelt.

Redaktionskomitéen ønsker dig god læselyst.

BØRGE HEDE, formand for redaktionskomitéen, Danmark
JORMA VIRTANEN, Finland
SVEND RICHTER, Island
KRISTIN KLOCK, Norge
BJÖRN AXTELIUS, Sverige
NILS-ERIK FIEHN, koordinerende redaktør, Danmark